

**TELPISKĀS PLĀNOŠANAS AKTUALITĀTES
BALTIJAS JŪRAS REĢIONA PILSĒTĀS**

**TOPICAL DIMENSIONAL PLANNING IN CITIES
OF BALTIC SEA REGION**

Māra Liepa-Zemeša

Chief Urban Planner – Project Manager, Mgr.arch.
Riga City Council, City Development Department
4 Amatu Str., LV-1004, Riga, Latvia
E-mail: mara.liepa@riga.lv

Atslēgas vārdi: augstceltnes, pilsētu telpiskā kompozīcija, sabiedrības līdzdalība.

Key words: high-rises, spatial composition of the cities, involvement of the public.

Jau kopš seniem laikiem teritorijas ap Baltijas jūras ir piesaistījušas lielu interesi, kas saistītas ar saimnieciskām funkcijām kā, piemēram, tirdzniecība un transports, gan arī ar tūrismu un atpūtu. Nekad vēl šī interese nav sasniegusi tādu līmeni kā šodien, bet šeit jāmin pretrunas, ko veido šo procesu aktivitātes un esošo dabas un pilsēt būvniecisko ainavu īpatnību saglabāšana. Arvien vairāk iedzīvotāju dzīvo pilsētās, bet strauji augošā ekonomiskā situācija diktē savus noteikumus. Tādēļ tik svarīgi ir runāt par ilgtspējīgu attīstību un izaugsmi Baltijas jūras reģiona pilsētās, īpaši valstīs, kurās ekonomiskie procesi norisinās īpaši dinamiski. Šo pilsētu telpiskās attīstības pamatojums un tendences apskatāmas saistībā ar faktoriem, kas ietekmē visa reģiona attīstību kopumā.

Tā Rīga kā aglomerācija ar strauju ekonomisko izaugsmi un potenciālu Baltijas mērogā ir kļuvusi par pievilcīgu mērķi ārvalstu investīcijām, taču tajā pašā laikā pilsēta saskaras ar būtiskām problēmām pilsētas attīstības kontekstā, ko veido konflikts starp pilsētas vēsturiskā mantojuma saglabāšanu un ekonomiskās attīstības interesēm, jo nav definētas stingras attīstības vadlīnijas dažām pilsētas teritorijām. Tas dara svārstīgu pilsētas izpildvaru un piesardzīgus potenciālos investorus. Šī problēma ir aktuāla ne tikai Rīgā, bet arī citās Baltijas jūras reģiona pilsētās, kas ir atguvušās pēc piecdesmit gadus ilgstošā politiskā režīma. Šeit var pieminēt visā Eiropā izskanējušo Sanktpēterburgas problēmu par stāvu skaita regulēšanu pilsētā un gāzes kompānijas Gaz Prom ambīcijām, kas vēlas izbūvēt, iespējams, pasaulē augstāko celtni Sanktpēterburgas centrālajā daļā Nevas upes krastā. Taču pilsētas plānotāji uzsver šī jautājuma politisko nozīmīgumu, kaut arī par apbūves stāvu skaita regulēšanu pilsētā ir

Since time immemorial the territories around the Baltic Sea have attracted considerable interest that was related to economic activities, such as trade and transport, as well as tourism and recreation. Never before this interest had reached the present level, yet here one should mention contradictions between these processes and preservation of the existing nature values and urban landscape features. Increasingly more people live in towns and cities but the rapidly developing economic situation dictates its own rules. Therefore it is important to speak about sustainable development and growth in the cities of the Baltic Sea region, especially in those countries where economic processes are particularly dynamic. Substantiation for spatial development of such cities and tendencies are viewed in connection with the factors affecting the overall development of the entire region.

So Riga as agglomeration with rapid economic growth and large potential on the Baltic scale has become an attractive target for foreign investments, while at the same time the city encounters a variety of problems that are related to its development and the conflict between the preservation of its historic heritage and economic concerns, as strict guidelines for development have not yet been defined for several territories of the city. It makes city authorities undetermined, but potential investors cautious. This problem persists not only in Riga, but also in other cities and towns of the Baltic Sea region that have convalesced from 50 long years of political regime. The St. Petersburg case that has resonated all over Europe can be mentioned here. It pertains to the permitted number of floors in the city and the ambition of the gas giant Gaz-prom, which wants to build, perhaps, the highest building in the world in the cen-

strikta nostāja – maksimālais pieļaujamais apbūves augstums ir 70 m.

Latvijas kaimiņu galvaspilsētās Baltijas valstīs, tāpat kā Rīgā, noris diskusijas par augstceltņu rajonu veidošanu pilsētas centrālajā daļā. Runājot par Tallinas tēla veidošanu, jāpiemin tās centieni pretstatīt pilsētas centru no perifērijas, ko pilsēta mēģina panākt veidojot augstceltnes. 1913. gadā Eliels Saarinen izstrādāja Tallinas ģenerālplānu, kas paredzēja pilsētu izveidot kā policentrisku pilsētu ar sešu stāvu apbūvi, kas bija liels kontrasts tā laika esošajai apbūvei pilsētā. Vēlāk pilsētā radās ierosinājumi augstceltņu radīšanai, taču tie netika realizēti [4]. Pirmais debesskrāpis Tallinā tika uzcelts 1972. gadā (viesnīca Viru), pēc kura sekoja viesnīca Olympia 1980. gadā. Pēc Igaunijas neatkarības atgūšanas pilsēta savu ekonomisko izaugsmi pauda ar augstbūvju celtniecību – ārpus centra tika uzbūvēta sarkanā biroju ēka. 1999. gadā sekoja ar zilu stiklu klātais Estonian Union Bank asimetriskais apjoms, kura apkārtnē, pateicoties jaunizbūvētajai ielai, parādījās vēl citas augstbūves. Taču augstceltņu attīstītība Tallinā tiek ļoti kritizēta. Viens no galvenajiem pārmetumiem ir pilsētas domes plānošanas biroja nespēja vadīt šīs aktivitātes, saskanīga redzējuma trūkums un galvaspilsētas varas monopols [4]. Funkcionāli Tallinā nav nepieciešamības pēc augstceltnēm, taču tās papildina pilsētas siluetu un šī iemesla dēļ tās varētu būt pat vēl vairāk. 2004. gadā Tallinas domē tika uzsākts augstceltņu izvietojuma pilsētā koncepcija, kurā tiek noteikti rajoni, kur šīs ēkas drīkstētu parādīties, kā arī definēts to maksimālais augstums – Sv. Olafa

tral part of St. Petersburg on the bank of the Neva River. And, although the regulation determining the permitted number of floors in the city is strict – the maximum permitted height of the building is 70 m, the town planners are emphasising the political significance of this issue.

In the capitals of the neighbouring Baltic countries, similarly as in Riga, discussions are going on about creation of high-rise districts in the central parts of the cities. Speaking about the nascent image of Tallinn, town planners' attempts should be mentioned to juxtapose the city centre to the periphery, what the city has been trying to do by erecting high-rises. In 1913 Eliel Saarinen developed the master plan for the town, which intended to develop Tallinn as a polycentric city with six-storey buildings, what at that time was in sharp contrast with the existing built-up area of the town. Later suggestions were made to construct high-rises in the city, however, they were not implemented [4]. The first skyscraper in Tallinn was built in 1972 (the Viru Hotel), then in 1980 the Olympia Hotel followed. After restoration of Estonia's independence, the city demonstrated its economic growth by constructing high-rises – the red office building was erected outside the centre. In 1999 the asymmetric, blue-clad structure of the Estonian Union Bank was built. Owing to the newly constructed street, other high-rises started appearing next to it. Nevertheless, construction of high-rises in Tallinn is being severely criticised. One of the most serious reproaches refers to the inability of the Planning Office of the City Council to control these activities, to the lack of

1. attēls. Skats uz Tallinas siluetu iebraucot pilsētā ar prāmi.

Picture 1. A view to the Tallinn skyline from the ferry approaching the city.

baznīcas torņa smaile (124 m). Bet kritikā, kas tiek vērsta pret Tallinas plānotājiem, tiek aizrādīta viņu nespēja kontrolēt nekustamo īpašumu attīstītāju patvaļu.

Lietuvas galvaspilsētas Viļņas telpiskās kompozīcijas galvenais elements ir Neris upe, kas daļa pilsētu divās daļās. Upes labajā krastā atrodas mājvietas apmēram 60% iedzīvotāju, bet darba vietas atrodas pilsētas centrā un vecpilsētā, kas 1994. gada decembrī tika iekļauta UNESCO Pasaules mantojuma sarakstā, upes kreisajā krastā. Pilsētas attīstības prioritāte ir labi attīstīta transporta infrastruktūra policentriskā pilsētā. Viļņas attīstības plāns pilsētā paredz divās zonās veidot apbūvi ar paaugstinātu stāvu skaitu – pilsētas centrā Neris upes labajā krastā Šnīpišķes rajonā un pilsētas rietumu daļā. Teritorija 120 ha platībā Viļņas centrālajā daļā kopš 20. gs. sešdesmitajiem gadiem ir plānota kā pilsētas centra paplašināšana upes labajā krastā, paredzot šeit jaukta tipa daudzstāvu apbūvi. 1982. gadā šeit tika uzcelta 23 stāvus augstā viesnīcas augstceltne. Jaunā Viļņas centra plānošanu atsāka 20. gs. deviņdesmitajos gados, lai uzlabotu iedzīvotāju apkalpošanu un piesaistītu privāto kapitālu teritorijām upes labajā krastā. 1999. gadā tika izsludināts konkurss jaunai Viļņas domes ēkai. Šobrīd jaunā centra galveno telpisko kompozīciju veido 20 stāvus (77 m) augstā Viļņas domes ēka, 33 stāvus augstais (129 m) darījumu centrs jeb Eiropas tornis, 27 stāvus (90 m) augstais Eiropas laukuma apartamentu nams, kas tiek papildināti ar vēl citām daudzstāvu ēkām, kas pēc Viļņas plānotāju domām nedrīkstētu būt augstākas par Eiropas torni.

a concordant vision and the monopoly of power of the capital [4]. Functionally there is no need for high-rises in Tallinn, yet they add new strokes to the skyline of the city and, from this aspect, there could be more of them. In 2004 the Tallinn City Council initiated development of a concept for location of high-rises. It determined districts where such buildings may appear as well as defined the maximum height limit – the height of the spire of St. Olaf's Church (124 m). Yet the criticism aimed at the town planners of Tallinn rebukes them for their inability to control the real estate developers.

The basic element in the spatial composition of the Lithuanian capital Vilnius is the Neris River that divides the city into two parts. Almost 60% of population reside on the right riverbank while their working places are situated on the left bank, in the city centre and in Old Town that in December 1994 was inscribed on the UNESCO World Heritage List. The priority of urban development is a well-organised transport infrastructure in a polycentric city. The Vilnius Development Plan intends to create two high-rise areas with the increased number of floors – in the city centre on the right bank of the Neris River, in Šnīpiškės district and in the western part of the city. Since the 1960s the territory with an area of 120 ha in the central part of Vilnius has been planned as an extension of the city centre on the right riverbank intending there construction of multi-storey buildings of mixed type. In 1982 a 23-storey hotel was built there. The planning of the new centre of Vilnius was resumed in the 1990s in order to improve the quality of services available to

2. attēls. Viļņas jaunā centra telpiskās attīstības vīzija.

Picture 2. A vision for spatial development of the new centre of Vilnius.

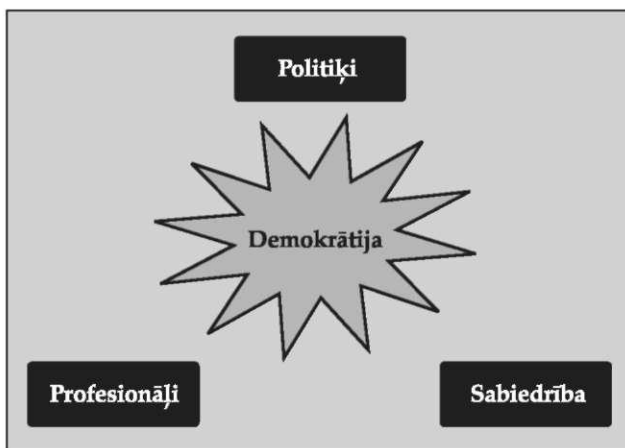
No Subačius skatu laukuma, ko paši Viļņas iedzīvotāji sauc par Viļņas Monmartru, jo tas atrodas pakalnā, no kura paveras skats pāri pilsētai, var aplūkot daudzus vecpilsētas torņus, kā arī Viļņas jaunā centra apbūvi, kas paveras aiz tiem. No šīs vietas ļoti labi var redzēt pilsētbūvnieciskās veiksmes un neveiksmes (piemēram, tumši zaļā stikla augstceltne, kas uzcelta 2000. gadā un ir bijis sākums jaunajai arhitektūrai pilsētā). Viļņas jaunā centra projekts veicinās pilsētas labā krasta attīstību. Šis ir lielisks piemērs privāto investoru un pašvaldības sadarbībai pilsētas attīstības veicināšanā.

Rīgas telpiskās kompozīcijas savdabību ir noteikusi pilsētas rašanās Daugavas upes krastā. Tieši šeit tika celti un turpina veidoties mūsdienās nozīmīgākie pilsētas kompozīcijas ansambļi. Rīgas izdevīgais ģeogrāfiskais novietojums, tās kultūrvēsturiskās vērtības un lielais attīstības potenciāls nodrošina labvēlīgus apstākļus pilsētas ekonomiskajai un arhitektoniski telpiskajai attīstībai. Bet atcerēsimies, ka pilsētas kodols, kas kādreiz bija visa pilsēta, tagad ir kļuvis par 307 km² lielās pilsētas telpas sastāvdaļu, un Vecrīgas baznīcu torņu raksturīgais siluets ir nesamērojami mazs salīdzinājumā ar pilsētu kopumā. [1] Šobrīd pilsētas plānojuma strukturāli raksturīgs monocentriskums, un šī centra attīstība pilsētas vēsturiskajā daļā, bet sakarā ar Rīgas centra paplašināšanās nepieciešamību, Rīgas teritorijas plānojums 2006.–2018. gadam paredz pilsētas attīstības un centru apbūves teritorijas, kur noteiktā atļautā izmantošana ir centru apbūve, kas nozīmē zemes gabalus ar intensīvu jauktu apbūvi ar daudzveidīgām funkcijām. Šis zonējums noteikts Rīgas vēsturiskajam centram, jaunajam pilsētas centram Pārdaugavā, kā arī vietējiem centriem pilsētas apkaimēs. Rīgas teritorijas plānojumā noteiktās pilsētas kompozīcijas vadlīnijas ir shēma pilsētas telpiskā tēla veidošanai, bet tā realizēšana ir ilgs un komplikēts process, kurā iesaistītas daudzas arhitektu paaudzes. Rīga vienmēr ir bijusi pilsēta, kas atainojusi šī pasaules reģiona arhitektūras ambīcijas. Jau vēsturē izteiktās idejas par jaunā Rīgas centra izveidošanu Daugavas kreisajā krastā tiek saglabātas vēlākajos pilsētas attīstības posmos, kaut arī pilsētas un valdības kompleksa izvietošana visdrīzāk nenotiks Klīversalā vai Ķīpsalas dienvidu daļā, šīs vietas atvēlot privāto investoru rokās, bet jaunās Rīgas domes administratīvās ēkas atrašanās vieta pretī Vecrīgai pie Uzvaras bulvāra iezīmē Rīgas varas asi. Pilsētas un valsts pārvaldes kompleksu pilsētas jaunā centra dienvidos Uzvaras parks savienos ar darījumu centru, kas izvietosies pie Vanšu tilta.

population and to attract private investments to the right riverbank. In 1999 a competition for the new building of the Vilnius City Council was announced. Today the 20-storey (77 m) building of the Vilnius City Council, the 33-storey (129 m) business centre or the Europa Tower and the 27-floor (90 m) skyscraper of Europa Square Apartments make the backbone of the spatial composition of the new centre, which is being supplemented with other high-rises that, according to Vilnius town planners, must not exceed the height of the Europa Tower. The Subačius panorama platform or the Montmartre of Vilnius, as locals refer to it because it spreads out on the hill, provides a splendid view over the city and the towers of Old Town as well as over the new buildings in the centre of Vilnius behind them. This site provides a good look at successes and failures in urban planning (e.g. the dark green glass skyscraper built in 2000, which was the beginning of the new architecture in the city). The project of the new centre of Vilnius will facilitate development of the right riverbank of the city. This is a wonderful example of co-operation between private investors and municipality for facilitation of urban development.

The specific character of spatial composition of Riga has derived from its location on both riverbanks of the Daugava. This is the spot where the most important urban ensembles were built and where construction is continuing also today. The pivotal geographic location of Riga, its heritage values and the impressive development potential provide favourable conditions for economic, architectural and spatial development of the city. However, let us remember that the nucleus of the city, which used to be the entire city, now has become part of the 307 km² large urban space and the characteristic skyline of Old Riga with its church spires and towers is incommensurably small in comparison to the whole city. [1] Currently the planning structure of the city is monocentric and this centre is developing in the historic part of the city. However, because of the need for the centre of Riga to expand, the Riga Spatial Plan for 2006–2018 foresees territories for urban development and centre-type construction where the permitted utilisation is construction of centres, i.e. plots of land with intensive mixed construction and various functions. This zoning is determined for the historic centre of Riga, for the new city centre in Pārdaugava and for the local centres in the outskirts of the city. The guidelines for the compositional structure of the city set out in the Riga Spatial Plan are a scheme for the future spatial image of the

Tātad ar dinamisko attīstību raksturojamās Baltijas jūras reģiona pilsētas savas ambīcijas telpiskās attīstības jomā ir definējušas augstas, kaut arī to realizācija ir tikai sākuma stadijā. Šajā situācijā ļoti būtisks ir arhitektu un pilsētplānotāju darbs, kas padara attīstības faktoros saprotamus un ierosina to realizāciju, nosakot urbānās politikas aprises lēmumu pieņemšanai politiskajā līmenī. Kā viens no priekšnosacījumiem sekmīgu pilsētplānošanas projektu izstrādē ir veiksmīgs dialogs starp iedzīvotājiem un pilsētplānotājiem. Tas ir viens no demokrātiskas sabiedrības jautājumiem, kas ir ļoti nozīmīgs gan valstīs, kas jau gadiem ilgi ir zināmas kā demokrātijas, kas strādājušas pie stratēģiskas plānošanas sabiedrības iesaistīšanai plānošanas procesos, gan arī valstīs, kas salīdzinoši nesen ir sākušas izstrādāt pilsētplānošanas politiku šo procedūru attīstībai. Viens no pamatjautājumiem, kas skar pilsētplānotājus šodien ir, kā padarīt saprotamus pilsētplānošanas projektus sabiedrībai un politiķiem, parādot pilsētu, kas šobrīd neeksistē, radot demokrātisku dialogu.

3. attēls. Demokrātisks dialogs.
Picture 3. Democratic dialogue.

Ziemeļvalstīs jau ilgstoši ir strādājušas pie politikas, lai pilsētplānošanas procesā radītu veiksmīgu dialogu ar sabiedrību. Šeit var minēt ne tikai lielo pilsētu pieredzi, bet arī mazās pilsētas, kurās pilsētplānotāji uzsver sabiedrības iesaistīšanas nozīmīgumu plānošanas procesos. Kā iespējamus veicinošos faktoros var minēt:

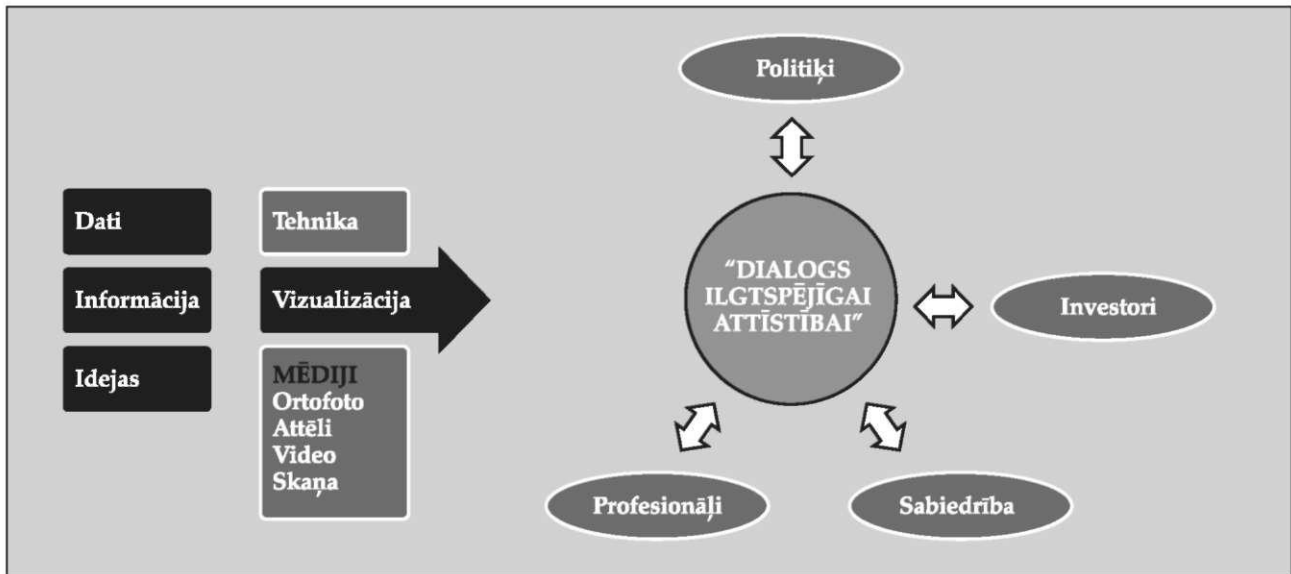
- moderno tehnoloģiju izmantošana,
- padarīt radošāku pilsētplānošanas procesu,
- veidot informācijas vidi, kas ir pievilcīga jauniem cilvēkiem,
- paplašināt iespējas iesaistīt sabiedrību,
- birokrātisko termiņu samazināšana,
- investoru piesaistīšana.

city, but its implementation is a long and complicated process which involves several generations of architects. Riga has always been the city that embodied the ambitions of the architects of this region of the world. The ideas about establishment of the new centre of Riga on the left bank of the Daugava expressed over the long run have been preserved in later stages of urban development, and although the city and state administrative complex is not likely to be located in Klīversala or in the southern part of Ķīpsala, providing these sites for private investors, the location of the new administrative building of the Riga City Council opposite Old Riga in Uzvaras bulvāris marks the power line of Riga. Uzvaras Park will connect the city and state administrative complex in the south of the new city centre with the business centre located at Vanšu Bridge.

So the cities of the Baltic Sea region that are characterised by their dynamic growth, have defined ambitious goals for their spatial development although their implementation has only begun. In this situation the work of architects and town planners is very important as it makes development factors understandable and leads to their realization, outlining the urban policy for decision making at the political level. One of the preconditions for development of good urban development projects is a successful dialogue between population and town planners. It is one of the aspects of democratic society that is very important both in the countries that have been stable democracies for years and have been working at strategic planning for involvement of the public into the planning processes, and also in the countries that comparatively not so long ago have started developing the urban planning policy for development of these procedures. One of the most essential questions facing the town planners today is – how to make urban planning projects understandable to the public and politicians, showing the city that does not exist today and establishing a democratic dialogue.

The Nordic countries have been working for years on the policy in order to establish a successful dialogue with the public during the urban planning process. Not only experience of large cities counts here but also of smaller ones where town planners emphasise the importance of involvement of the public in planning processes. The possible motivating factors could be:

- application of modern technologies,
- making the urban planning process more creative,

4. attēls. Dialoga veidošana starp politiķiem, investoriem, sabiedrību un profesionāļiem.

Picture 4. Establishment of a dialogue among politicians, investors, the public and professionals.

2007. gada nogalē organizācija Union of Baltic States (*Baltijas valstu apvienība*) uzsāka projektu "Visual Cities" (*Vizuālās pilsētas*), kura mērķis bija diskusija par virtuālo realitāti, kā stratēģisku ieroci informācijai un komunikācijai pilsētplānošanas procesā. Projektā iesaistījās pārstāvji no Lietuvas, Latvijas, Igaunijas, Somijas, Zviedrijas, Polijas un Krievijas.

Lai veidotu veiksmīgu dialogu starp iedzīvotājiem un pilsētplānotājiem, aizvien plašāk pilsētplānošanas procesā ir jāiesaista modernās tehnoloģijas. To pielietojums būtiski uzlabo pilsētplānošanas procesa demokratizāciju, padara procesu "caurspīdīgu", un tas ir viens no dialoga veidošanas paņēmieniem. Tādēļ pilsētām ir jāmeklē veidi, kā pilsētplānošanas procesu padarīt atraktīvāku un pieejamāku iedzīvotājiem tieši izmantojot iespējas, ko piedāvā mūsdienu tehnoloģijas. Projekta ietvaros tika iegūta un apkopota informācija un dalībvalstu pieredze par pilsētplānošanas rezultātu prezentācijas iespējām, pielietojot modernās tehnoloģijas.

Katras dalībvalsts pārstāvji prezentēja savu pilsētu iniciatīvu un pieredzi pilsētplānošanā, pielietojot informācijas tehnoloģijas. Viļņai, piemēram, ir izstrādāts visas pilsētas digitālais trīsdimensiju modelis, taču trūkst perspektīva skatījuma par šī modeļa lomu sabiedrības iesaistīšanā pilsētplānošanas procesā. Sanktpēterburgas speciālisti uzsvēr nepieciešamību stratēģijai, kas noteiktu sabiedrības iesaistīšanas politiku plānošanas procesos, kā veidot diskusiju starp iedzīvotājiem un sabiedrību. Liela vērība tiek

- establishment of information environment that would be attractive to young people,
- larger possibilities for involvement of the public,
- curtailing the bureaucratic time-limits,
- attracting investors.

At the end of 2007 the organisation the Union of Baltic States launched a project *Visual Cities* that was aimed at the establishment of a discussion about the virtual reality as a strategic instrument for information and communication during the urban planning process. The project involved representatives from Lithuania, Latvia, Estonia, Finland, Sweden, Poland and Russia.

In order to make a successful dialogue between population and town planners, modern technologies should be applied more extensively in the urban planning process. Their application considerably improves democratisation of the urban planning process, makes it transparent, and this is one approach how to establish a dialogue. Therefore the cities have to find the means how to make the urban planning process more attractive and accessible to the inhabitants, using the opportunities offered by modern technologies. As part of the project the information and experience of member countries about the ways of presentation of urban planning results when applying modern technologies was gathered and summarised.

Representatives from each country presented the initiative and experience in urban planning of

pievērsta informācijas tehnoloģiju izmantošanas nepieciešamībai plānošanas procesā. Igaunijā, Polijā (Gdiņā) un Somijā (Vasa) ir tikai sākušies pirmie mēģinājumi informācijas tehnoloģiju pielietojumā pilsētplānošanā, veidojot atsevišķu objektu digitālos trīsdimensiju modeļus. Turpretī Zviedrijas paraugs rāda, ka moderno tehnoloģiju izmantošana ir ievērojami paaugstinājusi dažāda vecuma grupu sabiedrības interesi par pilsētplānošanu.

Rīgas projekta ietvaros izcēlās ar plānveidīgu un mērķtiecīgu darbu, lai izveidotu pilsētas digitālo trīsdimensiju modeli un tas būtu pieejams ikvienam sabiedrības loceklim. Līdz mūsdienām Rīgas pilsētas telpiskā plānošana Rīgas domē ir veikta, izstrādājot plānošanas dokumentus divu dimensiju plaknē. Maketus un digitālos trīsdimensiju modeļus ir izstrādājuši arhitekti un citi speciālisti, kuri darbojas pie apbūves projektu attīstītāju pasūtījumiem. Jāpiebilst, ka nereti darba rezultāts, kā arī lēmums par tā atbilstību pilsētvides situācijai ir subjektīvs. Lai nodrošinātu kompleksu un harmonisku pilsētvides attīstību, pilsētas kopējam telpiskajam redzējumam ir jābūt Rīgas domes kompetencei, taču ikvienam sabiedrības pārstāvim jānodrošina iespēja piedalīties lēmumu pieņemšanas procesos. Tādēļ Rīgas domes Pilsētas attīstības departamenta darbā, izvērtējot Rīgas pilsētas telpiskās struktūras attīstību, kā arī Rīgas domei prezentācijas vajadzībām, ir nepieciešama digitālā trīsdimensiju modeļa izveidošana un pilsētas maketa izgatavošana, tādēļ Rīgas domes Pilsētas attīstības departaments 2006. gadā ir uzsācis darbu pie projektiem "Rīgas pilsētas digitālais trīsdimensiju modelis" un "Rīgas pilsētas makets".

Pēc Rīgas pilsētas digitālā trīsdimensiju modeļa izveides pilsētas plānošanas interesēs digitālajā modelī ievietos būvobjektus, kuri atrodas būvniecības stadijā, kā arī Rīgas domes institūcijās saskaņotus būvprojektus. Arhitektiem un pilsētplānotājiem jaunu būvniecības priekšlikumu gadījumos būs iespēja ievietot modeli piedāvātos būvprojektos, kā arī veidot fotomontāžas. Rīgas pilsētas digitālais trīsdimensiju modelis nodrošinās Rīgas domes amatpersonas ar objektīvu informāciju lēmumu pieņemšanai – jaunas būvniecības ieceres apstiprināšanai, vai arī – prasībai pārstrādāt ieceri tā, lai uzlabotos pilsētvides arhitektoniskais veidols. Pēc Rīgas pilsētas digitālā trīsdimensiju modeļa izveides realizācijas digitālā trīsdimensiju modeļa datus varēs lietot ikviens sabiedrības pārstāvis. Būs iespējams ievietot publiskajās apspriešanās izvirzītos objektus. Rīgas pilsētas digitālo trīsdimensiju modeli

their cities when applying information technologies. Vilnius, for instance, has developed a digital three-dimensional model of the entire city, however, there is no clear vision how to use this model for involvement of the public in the urban planning process. Specialists from St. Petersburg emphasise the need of the strategy that would determine the policy for involvement of the public in planning processes and how to establish a discussion between the owners and the society. A special attention has been paid to the necessity of IT application in the planning process. In Estonia, Poland (Gdynia) and Finland (Vaasa) the first attempts for IT application in urban planning have only begun, creating digital 3D models for separate objects. Whereas Sweden's experience shows that the use of modern technologies has considerably increased the interest in urban planning of different age groups.

During this project Riga stood out with schematic and purposeful activities aimed at creation of the 3D model of the city that will be available to each member of the community.

Until now the spatial planning for the city of Riga has been performed at the Riga City Council, developing planning documents in a two-dimensional plane. Architects and others, who are involved in the projects commissioned by real estate developers, have made the models built to scale and the digital 3D models. It has to be noted that pretty often the result of the work as well as assessment of its suitability for the particular urban situation is subjective. In order to ensure a complex and harmonious development of the urban environment, the overall spatial vision of the city must be the area of responsibility of the Riga City Council, however, each citizen should be given a chance to take part in the decision-making processes. Therefore it is necessary to create a 3D model and a scale model of the city which the City Development Department of the Riga City Council could use for assessment of the development of the spatial structure of Riga and the City Council could use for presentation. For this reason in 2006 the City Development Department of the Riga City Council started working at the projects *Three Dimensional Model of Riga City* and *Scale Model of Riga City*.

After creation of the 3D model of Riga, during the urban planning process the objects under construction as well as construction projects that have been approved with the institutions of the Riga City Council could be inserted into the digital model.

5. attēls. Rīgas pilsētas makets (2007. gads).
Picture 5. The scale model of Riga City (2007).

varēs izmantot pilsēt būvnieciskā un arhitektūras fiziskā maketa izgatavošanai dažādos mērogos un materiālos.

Baltijas jūras reģiona pilsētu pārstāvji uzsver, ka sabiedrības iesaistīšanai pilsēt plānošanas procesos ir ļoti liela nozīme. Bet jāatzīmē, ka galvenā problēma ir cilvēku piesaistīšana. Trīsdimensiju vide ir viena no iespējām, jo tā ļauj ikvienam iedzīvotājam reālāk iztēloties un ieraudzīt situāciju, kas gaidāma nākotnē. Tā ļauj padarīt pilsēt plānošanas procesu radošāku ne tikai plānotājiem, bet ikvienam sabiedrības loceklim.

Pilsēt plānošana nav tikai zinātne un māksla, bet arī ekonomika un politika. Tādēļ, lai varētu ievērot pēctecību, ir nepieciešams izstrādāt stingras vadlīnijas pilsētas telpiskās struktūras attīstīšanai. Teritoriju, kas ir nozīmīgas pilsētas ainavā un kas ir svarīga publiskās telpas sastāvdaļa, kā arī tajās, kur ir plānota liela mēroga attīstība, attīstībai ir jānotiek pēc visu ieinteresēto pušu akceptēta plāna.

Šis darbs izstrādāts ar Eiropas Sociālā fonda atbalstu Nacionālās programmas "Atbalsts doktorantūras programmu īstenošanai un pēcdoktorantūras pētījumiem" projekta "Atbalsts RTU doktorantūras attīstībai" ietvaros.

This work has been partly supported by the European Social Fund within the National Programme "Support for the carrying out of doctoral study programmes and post-doctoral researches" project "Support for the development of doctoral studies at Riga Technical University.

When reviewing new construction proposals, architects and urban planners could put the offered building volumes into the model and make photomontages. The digital 3D model of Riga City will provide the officials at the Riga City Council with objective information for decision making – for approval of a new idea for construction or for request to readjust the idea so that to improve the architectural image of the urban environment. After creation of the digital 3D model of Riga, any resident of the city could use the obtained data. It will be possible to insert the objects proposed for public discussion into it. The digital 3D model of Riga could also be used for preparation of the physical urban and architectural models in various scales and from different materials.

Representatives of the cities of the Baltic Sea region emphasise that involvement of the public in urban planning processes is very important. However, it has to be noted that the main problem is attraction of people and the three-dimensional environment is one of such opportunities as it gives each resident of the city a clearer vision of what might be expected in future. It allows making the urban planning process more creative not only for town planners but also for each member of the society.

Urban planning is not only science and art, but also economics and politics. Therefore in order to ensure succession, it is necessary to develop strict guidelines for the development of spatial structure of the city. The development in the territories that are important in the urban scenery and that are key elements of the public open space as well as in those where large-scale development is planned, should be carried out according to the plan accepted by all interested parties.

IZMANTOTIE AVOTI REFERENCES

1. Asaris G. Rīgas siluets // Latvijas Arhitektūra. – 2005. – Nr.1 (57). – 40.–42. lpp.
2. Crosby Th. How to play the environment game. – Harmondsworth: Penguin Books Ltd. 1973. – p. 263.
3. Rīgas dome. Rīgas teritorijas plānojums 2006. – 2018. gadam. – Rīga: Rīgas dome, 2005. – 206 lpp.
4. Ruudi I. Augstceltnes pilsētā, kas grib būt liela // Latvijas Arhitektūra. – 2005. – Nr.1 (57). – 52.–53.lpp.

Liepa-Zemeša M. Telpiskās plānošanas aktualitātes Baltijas jūras reģiona pilsētās

Rakstā tiek aplūkotas Baltijas jūras reģiona pilsētu arhitektoniski telpiskās attīstības tendences. Pilsētas ar strauju ekonomisko izaugsmi un potenciālu Baltijas mērogā, tādas kā Rīga, Tallina, Viļņa, Sanktpēterburga, ir kļuvušas par pievilcīgu mērķi ārvalstu investīcijām. Šīs pilsētas ir definējušas augstas ambīcijas telpiskās attīstības jomā, taču tajā pašā laikā tās saskaras ar problēmām, jo nav definētas stingras vadlīnijas atsevišķām pilsētu teritorijām pilsētas telpiskajai attīstībai, it īpaši tām, kurās plānotu vērienīga attīstība. Šo projektu realizācija nereti ir tikai sākuma stadijā, un kā priekšnoteikumi šo teritoriju attīstībai jāmin gan ekonomiskie, gan politiskie faktori, gan arī sabiedrības ieinteresētība projektu īstenošanā. Būtisks ir arhitektu un pilsētplānotāju darbs, kas padara attīstības faktoros saprotamus un ierosina to realizāciju, nosakot urbānās politikas aprīses lēmumu pieņemšanai politiskajā līmenī. Darbam šo projektu realizācijā jānorit pēc visu ieinteresēto pušu akceptēta plāna, kura kopējais telpiskais redzējums ir pašvaldības kompetencē, taču ikvienam jābūt iespējai piedalīties lēmumu pieņemšanas procesos. Tādēļ pilsētplānošanā liela ievērība jāpievērš sadarbībai starp profesionāļiem, politiķiem un sabiedrību.

Liepa-Zemeša M. Topical dimensional planning in cities of Baltic Sea region

The article deals with development tendencies of architectonic dimension of Baltic Sea region cities. Cities with a quick economic growth and potential on the Baltic scale, such as Riga, Tallinn, Vilnius, St. Petersburg, have become a target for foreign investors. These cities have defined high ambitions on the dimensional development level, though at the same time they face problems, because there are no strict guidelines for several city territories in city dimensional development context, especially for those, where a scope development is planned. Frequently the realization of these projects is in the initial stage, and as preconditions for development of these territories there should be mentioned both economic and political factors as well as a personal interest of society in a project realization. The work of architects and city planners is essential, which can make understandable development factors and instigate their realization. They define the line of urban politics for to make a decision in the political level. The work in the course of these projects should pass in accordance with the plan accepted by interested parties, where the common vision is in competence of municipality, but everyone should be possibility to take part in decision-making processes. That is why during the city planning the great attention should be paid to cooperation among professionals, politicians and the society.

Лиена-Земеша М. Актуальность пространственного планирования в городах региона Балтийского моря

В статье рассматриваются тенденции архитектурного развития городов региона Балтийского моря. Города с быстрым экономическим ростом и потенциалом в масштабах Прибалтики, например, такие города как Рига, Таллин, Вильнюс, Санкт-Петербург стали привлекательной мишенью для зарубежных инвестиций, но в тоже самое время, они сталкиваются с проблемами пространственного развития города, поскольку для отдельных городских территорий неопределены строгие директивы, а в особенности для тех территорий, на которых планируется масштабное развитие. Как условие для развития данных территорий необходимо отметить как экономические, так и политические факторы, а также заинтересованность общественности в реализации проекта. Во время реализации данного проекта, работа должна проходить согласно плану, утвержденному заинтересованными сторонами, поэтому при планировании города, необходимо уделять больше внимания сотрудничеству между профессионалами, политиками и обществом.